

Artikel i Smålandsposten 16 januari 2010 av Ann-Marie Linderås

Denna artikel är ett utdrag ur Appendix 3 i 2013 års Släktkrönika

Den här historien börjar i en banankartong med gamla papper. Där fanns delar av en bouppteckning från 1908 efter **Ulla Sjöstrand** i Växjö. Bland utgifterna fanns kostnader i ett halvår för en Maria med två tågbiljetter från Växjö till Lund och en biljett tillbaka till Växjö men också för färger och akvarellpapper till **Maria**. Men vem var Ulla Sjöstrand och vem var Maria ?

Forskning gav liv åt två kvinnoöden

Vet Du vem Ulla Sjöstrand var som dog i Växjö 1908 ?

Frågan kom från bekantas bekanta. Inte är det lätt att känna någon som dog för hundra år sedan. Men kyrkoböckerna kunde ge svar. I begravningsboken stod att läsa att Ulla egentligen hette Ulrika Rebecka Sjöstrand och att hon dog i Växjö i januari 1908.

Ett samtal till kyrkogårdsexpeditionen gav informationen att hon låg begravd på Tegnérkyrkogården i Växjö. I samma grav låg också en Maria Sjöstrand död 1932. Men järnstaketet som beskrivs i bouppteckningen finns inte längre.

Graven var inte svår att hitta. Stenen fanns kvar och i samma grav fanns ytterligare en gravsten över bankkamrer Ludvig Sjöstrand död 1927 och hans hustru Amelia Charlotta Sjöstrand. Hon var född Modée och dog i barnsängsfeber 1908 som Ulla fast i oktober. Ludvig var kommen från Almundsryd och hon från Trelleborg men något släktskap med Ulla och Maria har inte gått att hitta. Att de ändå hade samma efternamn alla fyra beror på att man innan namnlagen kom hade rätt att ta sig vilket efternamn man ville.

Nu blev det spännande att gå vidare. I folkräkningen för 1900 och 1890 får man veta att Ulrika Rebecka bodde i kvarteret Stenbocken i Växjö som ogift och ensamstående med dotter Maria Eleonora född 1859 i Hjärtlanda församling i Jönköpings län. Ulrika var född i Gårdsby församling 1827.

Många timmar senare efter många och långa djupdykningar i kyrkoböcker, hembygdsböcker, adelskalendrar, herdaminnen och med hjälp av andra personer runt om i landet kan Ulla och Maria Sjöstrands historia berättas. Den ger oss en värdefull insyn i hur det kunde vara att leva på 1800-talet. Inte minst om man tidigt blev moderslös eller om man inte riktigt var som alla andra.

Denna familjen Sjöstrand har sitt ursprung i Tofta Sjögård i Gårdsby ¹. *Ullas pappa Theodor*, som tog sig namnet Sjöstrand, var född 1758 på torpet Sjöatorpet under Ekesås.

Hans far var torpare där och farfar bonde på Tofta Sjögård. Theodor blev student i Uppsala och prästvigdes 1788. En av hans första tjänster blev som präst i *Båraryds och Våthults församlingar utanför Gislaved* ². Där träffade han också *sin första hustru Ulrica Eleonora de Maré*. De gifte sig i oktober 1791, bodde på hennes pappas boställe i *Illerås* och fick fyra barn.

1797 flyttar Theodor Sjöstrand som komminister med sin familj till sin fäderneförsamling Gårdsby utanför Växjö. De bosätter sig i Gasslanda Skjutsrättaregård som då var komministerboställe. I Gasslanda dör hustru Ulrica Eleonora 1808 och samma år gifter Theodor Sjöstrand om sig med *Rebecka Johanna Wetterling*, vars pappa då var kyrkoherde i

1 Gårdsby, se Karta sid 8 och Karta 39 sid 14.

2 Båraryd och Våthult, se Karta 46, sid 15

*Nottebäck*³ och senare prost i *Sjösås och Braås*. Så följer en ny barnaskara som skulle komma att bli åtta stycken. Av de sammanlagt sju söner från de båda äktenskapen blev fem präster, en rektor i Stockholm och den yngste dog som student i Uppsala 1846.

Yngsta barnet är vår vän Ulrika Rebecka, som fick namn efter sin fars första hustru och ett namn efter sin mor. Hon föds i april 1827 och i augusti samma år flyttar fadern med familj till *Algutsboda*¹ för en ny tjänst. Det dröjer inte länge förrän modern är struken ur kyrkoböckerna. Enligt prästlängderna i Växjö stifts herdaminnen dör hon 1829.

Så står då den lilla Ulrika Rebecka drygt två år gammal utan mor. Några år senare är även hon struken ur kyrkoböckerna men inte död. Vart tog då den lilla prästdottern vägen?

Svaret på frågan får man om man följer kyrkoböckerna baklänges från hennes död i Växjö 1908. Märkligt nog hamnar man tillbaka i Gårdsby men på ett helt annat ställe än i Gasslanda.

1841 skriver den dåvarande prästen i Gårdsby in fosterbarnet Ulrika Rebecka Sjöstrand hos de båda ogifta fröknarna *Eva Gustafva och Ulrika Fredrika Ribbing på Kråkenäs Herrgård*. Vilket år hon kom dit är inte känt² men de tog hand om den lilla moderlösa flickan och hon fick bli sällskapsdam åt de båda systrarna. 1857 respektive 1860 dör fröknarna, i släkten kallade Fastrarna på Kråkenäs.

Märkligt nog får vår Ulrika Rebecka bo kvar i huset, kanske på grund av att de nya ägarna till Kråkenäs, *juvelerare Möllenborg* och senare hans släkting *juvelerare Hans Georg Tillström*, låtit bygga en ny huvudbyggnad redan 1843 i den tidens stil och smak. Nu kallas hon Mamsell och blir 1868 ”hyresgäst”. Några år tidigare hade hon tagit sig an Maria Sjöstrand, som i sin tur blivit hennes fosterdotter. *Marias far var komministern i Hjärtlanda*³ *Carl Fredrik Sjöstrand*, en halvbror till Ulrika Rebecka från faderns första gifte.

1883 flyttar de båda damerna till Växjö. De flyttar runt på några adresser. Att Maria inte är helt frisk bekräftas av anteckningar i kyrkböckerna om att hon bland annat fått ”betyg för intagning på vårdanstalt i Malmö” 1892.

När Ulrika Rebecka dör den 23 januari 1908 av hjärnblödning och åderförkalkning finns både hennes dödsannons och begravningsreferat i Smålandsposten. En kör från Lutherska missionsföreningen sjöng. I referatet står också att hon som liten togs om hand av fröken Ulla Ribbing på Kråkenäs och att släkten Ribbing sörjde för att Ulrika Rebecka fick en sorgfri ålderdom efter fröknarnas död.

Maria bodde kvar en tid i Växjö och kom sedan till Lund där *professor Seved Ribbing* tog hand om henne. Därefter flyttade hon runt bland släktingar innan hon till sist *dog på ett*

3 Nottebäck ligger inte långt från Gårdsby, se Karta 39 sid 14.

1 Algutsboda, se Karta 40 sid 16.

2 Senast 1836. Hennes far Theodor Sjöstrand skrev i dec 1836 ett tackbrev till Ulla Ribbing. Brevet kan tolkas så att Ulrika Rebecka kom till Kråkenäs ganska snart efter moderns död 1829.

3 Hjärtlanda och Skepparstad, se Karta 48 sid 18.

litet privat vårdhem utanför Gislaved. Innan dess hade hon bott några år i prästgården ⁴ hos kyrkoherde Holge och hans fru Anna Maria Ulrica. Ett tips från Gislaved och en djupdykning i kyrkoböckerna visade att Anna Maria Ulrica var född Sjöstrand och dotter till kyrkoherden i Hinneryd Nils Jacob Sjöstrand, Ulrica Rebeckas helbror. Inte undra på då kanske att hon tog hand om Maria som faktiskt var hennes halvkusin eftersom deras pappor var halvbröder.

Så ändades Marias liv den 19 april 1932 i *Ebbebo i Båraryd* ⁵ ”där hon under de senaste åren haft ett gott hem” som det står i dödsannonsen. Märkligt nog på *en plats inte så långt från gården Illerås där hennes farfar och farmor nästan hundrafemtio år tidigare träffats*, fattat tycke för varandra, bildat familj och fått sonen Carl Fredrik, pappa till Maria.

Maria jordfästes i *Våthults lilla medeltida kyrka* där hennes farfar haft sin första tjänst. Hon gravsattes sedan vid sidan av sin fostermor Ulrika Rebecka Sjöstrand på Tegnérkyrkogården i Växjö. Där vilar de båda fortfarande i samma grav.

En fascinerande historia har kommit till sitt slut. Och historien kryddas lite extra genom att bouppteckningen gjordes av Seved Ribbings svåger Gustaf de Vylder, upptäcktsresande född i Stockholm med många och långa resor till Afrika bakom sig. Han gjorde sig känd som expert på insekter, bosatte sig på senare år i Hult i Nottebäck och ligger begravd på Nottebäcks kyrkogård. Professor Seved Ribbing och hans hustru Maria var nära vänner med kretsen kring Fredrika Bremer och arbetade med att göra ”änglamakerskornas” insatser onödiga genom att göra det lättare för ensamma mammor att ta hand om sina barn.

ANN-MARIE LINDERÅS Smålandsposten

KÄLLOR

Kyrkböcker och hembygdsböcker

För att få fram Ulla och Maria Sjöstrands livshistoria har i huvudsak följande källor använts

Kyrkböcker för Växjö, Gårdsby, Båraryd, Våthult, Hinneryd, Nottebäck m fl församlingar,

mikrofilmade på Växjö bibliotek och original på Vadstena landsarkiv.

Smålandsposten mikrofilmad, finns att tillgå på Växjö bibliotek.

Gårdsby socken utgiven av Hembygdsföreningen i Gårdsby.

Kronobergs läns herrgårdar av P G Vejde.

Växjö under tusen år

Samtal med Arne Nordling i Gislaveds Hembygdsförening.

4 Prästgården i Våthult, se Karta 46, sid 15.

5 Ebbebo vårdhem, se Karta 46 sid 15.